

(המשך מעמוד 10)

עוד לפני תקופה ארוכה, הכוחות המדעיים הנמצאים בארץ, אילו הועמדו לרשותם ה' תקציב והתנאים המהימנים, ואילו נדרשו להשיג מטרה זו שנים מספר לפני שהוחלט על ביצוע המשימה, היו מסוגלים לכך מבחינת הידע הטכני שלהם.

אולם המדענים שגויסו למשימה המיוחדת, ובהן אשה אחת שזכתה השנה בפרס הבסטון, היו צוות סגור וסודי, שלא היה קשור במדענים אחרים בעלי ידע בשטח זה, העובדים בטכניון בחיפה או במכון ויצמן ברחובות. שאלת ייצור הראקטה הייתה שאלת זמן וכסף בלבד.

כי ביסודה, הראקטה הישראלית בנויה על-פי מדגם מיושן, שפותח בתחילת ימי שיתוח הטילים. היא דומה לראקטות הגרמניות מסוג וי-וויי, בהן השתמשו הגרמנים להפגזת לונדון. ריקטה מסוג זה נשלחת ממקום השיגור מבלי שאפשר יהיה לכוונה תוך-כדי מעוף, מתוך הישוב של סטייה מסוימת בנקודת הפגיעה.

הסודי: חומרי-דלק. העקרון לפיו פועל על שביט 2 פשוט ביותר. בתוך המיכל בעל המימנה האחורוני, שנועד להקנות לראקטה יציבות במסלול התעופה, נימצא חומר-נפץ הודף. חומר זה מופעל על-ידי מאיץ המכיל חומר רגיש יותר והמופעל על-ידי ניצוץ שנוצר מקצר חשמלי. בשעת שריפתו פולט חומר-הנפץ הרחוק דף כמות גדולה של גזאים. כאשר גזאים אלה נפלטים בכיוון מסוים, עף הגוף ל"כיוון נגדי. הדבר דומה לבלון המתחונן לפתע מהאוויר שבתוכו ועף לכיוון נגדי מכיוון פתח ההפלטה.

המונע של הראקטה מורכב, אפוא, מ" מערכת צינורות הפלטה ורכב נפלטים הגזאים, שהם המקנים לטיל את כוח-העצמה. העיגול העיקרי ביצירת טיל בעל משקל, שימאיר לגובה רב, הוא מציאת חומר-דלק בעל נפח ניצמוצם ובעל כוח-הדף גדול ביותר. מציאת חומר כזה היא סודה העיקרית של הראקטה. כאשר הצלחנו המדענים הישראלים ליצור חומר-דלק מוצק כזה, בעל יעילות גבוהה, הם השיגו את הישגם הגדול ביותר, ושוב לא ניצב בפניהם כל מכשול ממשי ליצירת כל ריקטה שהיא.

חבר — מיתקן-הנחיה? שביט 2 המריא לגובה של 80 קילומטר ומעלה. שיכתב המחוניה את גלי הרדיו לקרקע. בתחום המחוניה המקובלים נכללת כבר שיכתב זו במושג חלל. כיום משתמשים מ"מ מונח חלל לתחום האוויר שמעל לגובה שמטר סים מסוגלים להגיע אליו. מטוסים צבאיים

קלפי העולם הזה

סיכום שש הקלפיות שנערכו השבוע

מקומות בכנסת	מקומות בכנסת	אחוז	קולות	מפא"י
47	48	39.7	257	ליבראליים
14	17	14.5	94	חרות
17	16	13.6	88	רתיים לאומיים
12	11	8.8	57	מפ"ם
9	9	7.6	49	אחה"ע
7	7	6.0	39	אגו"י
3	4	3.09	20	פא"י
3	3	2.3	15	מק"י
3	3	2.3	15	רתיים ספרדית
0	1	1.2	8	תימנים
0	0	0.4	3	ערביי מפא"י
5	0	0.4	3	נמנעים
מכלל קולות המצביעים		10.7	78	

קלפי נסיונית

איך השפיע הט"ל?

האם שיגורו של הטיל הישראלי שביט 2 יוסיף קולות למפא"י? הקלפי הנסיונית של העולם הזה שנערכה כשבוע, הגיעה אל קהל הבוחרים ארבעה ימים אחרי שיגור הטיל, אחרי שהתלהבות הראשונית שככה ואחרי שניתן לעכל ברצף גות את משמעות המאורע.

בעוד שסכום הקלפיות בשבוע שעבר הראה על נטייה לירידה בקולות בוחרים מפא"י, שהיתה עלולה לעלות לה בהפסד שני ח"כים, מראות תוצאות הקלפיות הש"בוע, (ראה מסגרת) על עליה היכולה להוסיף למפא"י ח"כ אחד, לעומת מה שהיו לה בכנסת הרביעית.

13 אחוז נמנעים. שש הקלפיות נערכו כי בשש רכבות שונות. בסך הכל הצביעו בהן 726 בוחרים. בין קלפי וקלפי ניכרו הבדלים באחוזי הקולות בהם זיכו כל מסלול, אך צירוף כל שש הקלפיות מצביע על תוצאה ריאלית אפשרית, אילו נערכו הבחירות השבוע.

שתי הקלפיות הראשונות, נערכו ברכבות שבקו תל-אביב חיפה. הקלפי הראשונה הוצבה ברכבת שיצאה מתל-אביב ביום א' השבוע, בשעה 8.12 בבוקר. הנוסעים ברכבת זו היו בעיקר סטודנטים בטכניון והיילים שוטרים. ברכבת זו היה אחוז המשתתפים בהצבעה גבוה מהרגיל.

הקלפי השנייה הוצבה ברכבת שיצאה מחיפה ב-9.40 בבוקר, אותה יום. הנוסעים בה היו קהל מגוון של פועלים, עקרות בית ובעלי מיקצועות חופשיים.

בסיכום הצביעו בשתי קלפיות אלה 313 איש. 41 מצביעים, המהימם 13.1 אחוז מכלל המצביעים. סימנו כי ימנעו מהצבעה. שאר 272 הקולות התחלקו כדלהלן:

מפא"י — 104 (38.2 אחוז); הליבראליים — 48 (17.6 אחוז); חרות — 39 (14.4 אחוז); אחדות העבודה — 21 (7.7 אחוז); המפלגה הדתית הלאומית — 21 (7.7 אחוז); מפ"ם — 15 (5.5 אחוז); חזית דתית עם מית — 6 (2.2 אחוז); מק"י — 5 (1.8 אחוז); אגודת ישראל — 5 (1.8 אחוז); פא"י — 5 (1.8 אחוז); תימנים — 1 (0.7 אחוז).

המצביעים הנעזים יכריעו. שתי הקלפיות הבאות הוצבו ברכבת שיצאה מתל-אביב לירושלים ובאר-שבוע, ביום א' השבוע, ב-11.25; וברכבת שיצאה ב-10.18 מירושלים לתל-אביב.

בשתי קלפיות אלה הצביעו 124 איש, מהן הודיעו 6 כי הם ימנעו מהצבעה. שאר 118 הקולות התחלקו כדלהלן:

מפא"י — 37 (31 אחוז); חרות — 21 (17.9 אחוז); הליבראליים — 12 (10.2 אחוז); המפלגה הדתית הלאומית — 11 (9.4 אחוז); מפ"ם — 9 (7.7 אחוז); אגודת ישראל — 6 (5.1 אחוז); פא"י — 5 (4.3 אחוז); מק"י — 4 (3.4 אחוז); חזית דתית עממית — 2 (1.7 אחוז); תימנים — 2 (1.7 אחוז).

שתי קלפיות נוספות הוצבו ביום השני השבוע ברכבות בקו חיפה תל-אביב, האחת יצאה מתל-אביב ב-8.12, והשנייה מחיפה, ב-9.40. בשתי רכבות אלה, שכללו קהל מגוון, הצביעו 289 בוחרים. 31, שהם 10.7 אחוז, ציינו כי ימנעו מהצבעה.

בשאר 258 הקולות התחלקו כדלהלן:

מפא"י — 116 (45 אחוז); הליבראליים — 34 (13.1 אחוז); חרות — 28 (10.8 אחוז); מפ"ם — 25 (9.7 אחוז); המפלגה הדתית הלאומית — 25 (9.7 אחוז); אחדות העבודה — 12 (4.7 אחוז); מק"י — 7 (2.7 אחוז); אגו"י — 6 (2.3 אחוז); פא"י — 5 (1.9 אחוז).

פירוט תוצאות הקלפיות מראה כי בעוד שבין הסטודנטים והיילים קטן באופן יחסי כוחה של מפא"י, גדל כוח זה בקהל מגוון יותר. מספר הנמנעים הרב (10.7 אחוז) ברובם נמנעים מתוך שיקול-דעת ולא בוחרים אדושים — מיכח כי בוחרים השוליים, ש" אינם שטורים בדרך כלל על-ידי המפלגה זו או אחרת, טרם שוכנעו על-ידי העמולת הבחירות.

בין הפתקים שנורקו קלפיות היו כמה שכללו הערות. אחד שהצביע בעד מפא"י ציין: "כולם גנבים, כולל מפא"י".

בוחר שהצביע בעד המפלגה הדתית הלא-

פיתקה לפנות בוקר. גילוי זה עירר סערה בתא הכתבים הצבאיים. הם ראו במעשה הערפה חסרת-כבודה, בעלת משמעות פוליטית חמורה. שהרי לא ניבחר כתב של עתון אחר, אלא כתב של דבר. לא זו בלבד, אלא כתב הידוע כאיש של שמעון פרס במערכת דבר.

מיד כונס התא לישיבת חירום. תחילה הופנה הכעס לעבר מרכוס, עד שזה נאלץ להסבין את חלקו בפרשה.

סיפר הכתב: "בשעה מוקדמת לפנות בוקר העירה אותי מזכירתה של הממונה על יחסי הציבור של מערכת הבטחון, שטרחה ונסעה עד לביתו. היא הודיעה לי שהבוס ש"ה רוצה שאתייצב במשרדו בערב. על הפיתקה שהביאה צויין: הוויי".

בשש בוקר הופיע מרכוס במקום אליו נקרא. אך לפני שיכנס היה להבין מה מתרחש, הובילו הממונה אל לשכת שר-הבטחון. שם המתין להם קצין גבוה. הוא הודיע למרכוס, כי באיתו לילה עומד להתבצע מיציע גדול, וכי יניבחר לכסותו. מרכוס חשב כי המדובר בפעולת-תגמול גדולה, או בפעולה צבאית על הגבול הסורי.

רק לאחר שהגיע לשטח, החתימו אותו על התחייבות לשמור בסוד כל אשר יראה, ויגלו לו כי בעוד שעות ספורות עומד הוא לחזות בשילוח הראקטה הישראלית.

האולטימטום. מדוע ניבחר דווקא יואל מרכוס? הוא אומנם כתב לא בלתי מוכשר, וכותב-דברו של פרס; אולם אין בכך סיבה מספקת להעדיפו.

הסיבה, כפי שהסתבר, היה חששם של פרס ושות' שמא תיקרה תקלה בעת השי" לוח. במקרה זה, רצוי שיהיה עתונאי אשר יכלו לסמוך עליו שלא יספר על ה"בושה — אם יש בכך בושה.

אלא שלב הכתבים התגנב חשד נוסף: ש" מישוה במשרד הבטחון הטיל דופי במהימנותם. "בשביל לכתוב על ביקור הנשיא במשרד הבטחון קוראים לכולנו. ובסופו של דבר אנחנו מפרסמים ידיעות שמקורן הנכון הוא ביומן מערכת הבחירות" קרא אחד הכתבים ברוגזה, "אבל כשצריך לכסות את שילוח הטיל, לוקחים איש דבר".

הציע כתב הבוקר, ישראל גינובורג: "ל" החרים את כל פירסומי מערכת הבטחון, עד לאחר הבחירות!"

לא היה זה הצעה סתמית, כי בשביעית האחרונים נקראו הכתבים הצבאיים לכסות מאורעות פעוטים, שנודע מהם ריח העמולת. לבסוף הוחלט להגיש אולטימטום למשרד הבטחון, שיסכים לעריכת בירור סודי של הפרשה ויתחייב כי הדבר לי יישנה. אם עד גמר האולטימטום לא יענה משרד הבטחון לדרישה זו, יכריזו הכתבים הצבאיים חרם על כל הידיעות שמקורן במערכת הבטחון בינתיים, הכרוזו על חרם חלקי הכתבים הצבאיים, למשל, לא ישתתפו במסיבת עתונאים שיומין אגף השיקום של משרד הבטחון.

במטרה השקופה הלא-פיל על שביתת הנזק, אומנו טחילי מול ביתו של בן-גוריון. אשר למטיבה נוספת, אליה הוזמנו, עם מפקד חיל הים אלוף יוחאי בן-גוריון, החליטו להשתתף בה. כדי לא להעליב את בן-גוריון, אולם רק לאחר הפגישה יסכמו ביניהם אם יפרסמו שיחה או לא.

כדי להדגיש את חומרת המצב, וכמחאה על יחס משרד הבטחון, התפטר ועד התא. כאשר ישבו נציגי מערכת הבטחון עם נציגי הכתבים הצבאיים, יהיו אלה נציגים חדשים, אשר יסמלו את היגשה החדשה, התובעת בתוקף כי ענייני הצבא והבטחון לא יהפכו קניין עתון מפלגתי.

איש לא התפעל ממטרה תמימה מעין זו. היה ברור ששיגורו של הטיל נועד למטרות מדיניות פנימיות וחיצוניות. ראש ה"ממשלה, דויד בן-גוריון, הודה בכך בעצמו בישיבת הממשלה, בראשית השבוע, כאשר ציין כי לטיל היתה מטרה מדינית תעמולתית — להוכיח כי בידי ישראל מצוי טיל מתוצרת עצמית לפני שרע"ם תשגר את הטילים האמריקאים שתקבל, אותם תיכננה לשלח ביום המהפכה שלה, החל ב-23 ביולי.

מנקודת ראות כזו, ספק אם ההישג ה"תעמולתי שהשיגה ישראל בכך ששילחה את הטיל שלה ראשונה, שווה את הנזק העלול להיגרם לה מעצם הפירסום. אילו היו ה"מצרים משגרים את הטילים האמריקאיים שלהם ראשונים, היתה רע"ם זוכה בניצחון פרסטיגיה, אולם ישראל היתה שומרת בידה את יתרון-ההפתעה.

כיום, כשהסוד הכמוס יצא לאור, אין ספק שהוא ידרבן את שליטי רע"ם להשיג טילים משוכללים יותר מאלה הנימצאים בידי ישראל. כך פתח שביט 2 במירוץ זיון יקר ואינסופי, בו נמצאת עמדת-הכוח בידי רע"ם, היכולה תמיד להשיג טילים משוכללים יותר בטענה שיתכן וישראל מייצרת כבר בעצמה טילים כאלה.

היה זה מירוץ-שירות חסר-הגיון מתחילתו. שכן נוצר בו מצב שכל מדינה עוזרת לו אויבתה להשיג טילים. בסיכומו של דבר נשמר המצב תיקו — אך זהו תיקו הרבה יותר יקר והרבה יותר מסוכן.

עתונות

החרם

לכל עתון בארץ ישנו כתב לעניינים צבאיים. לפני שהוא יכול להתמנות לתפקיד חוקרים מוסדות הבטחון את מהימנותו, ורק לאחר מכן מצטרף הוא לחוג המצומצם של תא הכתבים הצבאיים.

בדרך כלל, שוררים יחסי שיתוף-פעולה הדוקים בין הכתבים הצבאיים לבין מערכת הבטחון. הצבא ומשרד הבטחון מספקים את הידיעות, והכתבים מפרסמים אותן. השבוע התקלקלו יחסים אלה עד ללא החר. הגורם: התנהגות משרד הבטחון ב"פרשת שילוח שביט 2".

בדי תור. הידיעה הראשונה על השי" לוח נמסרה לוועדת העורכים של העתונים היומיים. אחד העורכים שאל את שמעון פרס אם בין הנוכחים במקום השילוח היה גם עתונאי. פרס השיב בשלילה. כאשר לחצו עליו, הבטיח כי בכל זאת ימצא מי שיספק סיפור אחד לכל העתונים.

סיפור זה, הנקרא כולו, הופיע למחרתו בכל העתונים. אולם כאשר ביקשו לדעת מי כתב אותו, נענו במשיכת-כתפיים חמקנית. הסוד התגלה עד מהרה, כאשר שמו לב העתונאים, כי מעל לסיפור דבר על השילוח צויין: "מאת כתבו הצבאי של דבר".

לא היתה זו הפעם הראשונה שיואל מרכוס, כתב הצבאי של דבר, כתב פוגע על עניינים צבאיים. אולם תמיד עשה זאת על-פי לוח של תורנות. כל אימת שהתרחש מאורע שיגרתי בצבא, שלא כל כתב היה מעוניין לכסותו, היה נקבע איש פוגע, שימלא את מקום חבריו ויספק סיפור אחד לכולם. תפקיד זה הוא מן הבלתי-אחזבים, ועל כן נמסר על-פי תור קפדני.

הנה, התברר כי היה זה רחוק מלהיות תורו של יואל מרכוס לצאת לפוגע.

• באנגלית: מאגר, מן הנוהג שכנת מוסר את סיפורו למאגר של סיפורים, ממנו יכזב כל עתון לקבלו לסיפורים.

כתב "דבר" מרכוס המזכירה הועיקה אותו מביתו

משוכללים מסוגלים להגיע, כיום, עד לגובה של 25 קילומטר.

אם תכנן ראקטה מסוג שביט 2 למסלול-תעופה קטני, היא מסוגלת להשיג טח גדול יותר מ-80 קילומטר. אולם כדי שיהיה לה שימוש צבאי יעיל, חייבת ראקטה כזו להיות מונחית באמצעות מיתקן-הנחיה מיוחד, המסוגל לשנות את מסלול-תעופתה ולי-כונה המסוגל מדייקת. רק עם מיתקן כזה, שישראל טרם הודיעה כי הצליחה לייצרו, הופך הטיל לנשק מדייק.

גורביה-הפתעה אבד. ההודעה הרש"מית הראשונה, אחרי שיגור שביט 2, ציינה כי הטיל שוגר למטרות מטאורולוגיות.